

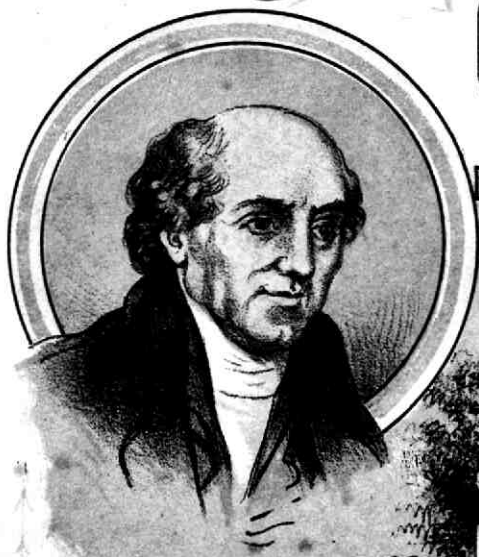

William Carey : de groote apostel van Voor-Indië

<https://hdl.handle.net/1874/234412>

WILLIAM CAREY

DE GROOTE APOSTEL
VAN VOOR-INDIË

door

A. Schuurman.

UB-ZUID
PKE
126

mm 10790

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3491 6290

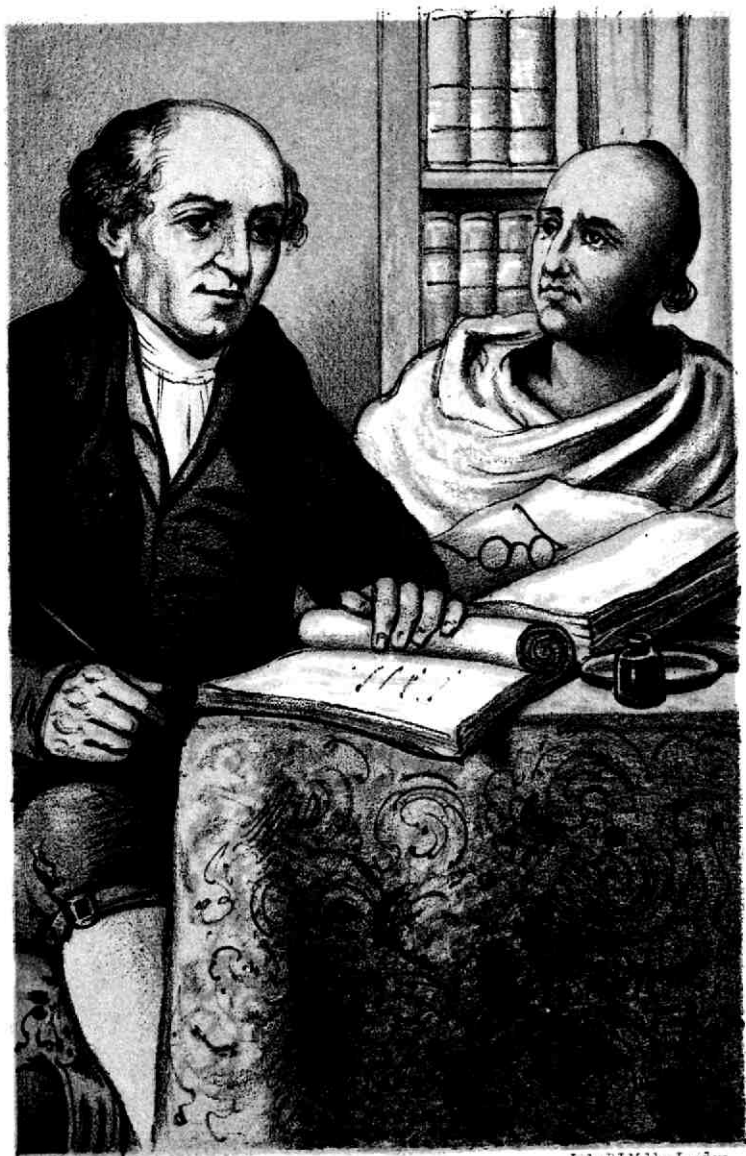
BIBLIOTHEEK
HENDRIK KRAEMER
INSTITUUT
Leldestraatweg 11
2341 BR OEGSTGEEST

A 4j
52,2

WILLIAM CAREY.

Lath v P J Mulder, Leiden

Carey en zijn leermeester Ram Bosoo.

pkf
126
WILLIAM CAREY.

DE GROOTE APOSTEL VAN VOOR-INDIË.

DOOR

M. SCHUURMAN.

LEIDEN. — D. DONNER.

1890

INHOUD.

	Blz.
I. Schoenmaker, Schoolmeester en Dominé	1
II. Een groote sprong	9
III. De liefde van Christus dringt mij.....	12
IV. De zon door de wolken.....	20
V. De Bijbel in veertig talen.....	28
VI. Heidensche gruwelen.....	32
VII. Niet Dr. Carey, maar Jezus	38

I.

Schoenmaker, Schoolmeester en Domineé.

„WILLIAM, WILLIAM, wat hebt gij daar nu weer voor een boek! Laat die prullen toch over voor de menschen, die er geld en tijd voor hebben. Gij hebt er niets aan; zij maken u maar ongeschikt voor uw werk en daarom zeg ik u: houd er mede op, want anders wil ik u niet langer in mijn dienst hebben, verstaat gij!” — Dit zeide baas NICHOLS tot een jongen van 17 jaar, die bij hem het schoenmaken leerde. De aanleiding was, dat WILLIAM — zoo heette de jonge knecht — op den zolder eene uitlegging van het Nieuwe Testament had gevonden, met letters er in, die hij niet kon lezen. Daar hij zeer leergierig was en daarbij doorzettend van karakter, had hij geen rust, vóór hij wist wat die vreemde letters beteekenden. Hij vroeg aan ieder, dien hij maar eenigszins daartoe in staat achtte, of hij ze hem verklaren wilde, en, al was hij vaak teleurgesteld, eindelijk toch had hij den rechten man getroffen, die hem niet alleen had kunnen zeggen, dat het Grieksche letters waren, maar zelfs aangeboden had hem in de Grieksche taal te onderwijzen. Dat WILLIAM dit vriendelijk aanbod gretig had aangenomen, behoeft niet gezegd te worden. Had hij tot het dak van zijn zolderkamertje kun-

nen springen, hij had het dien avond ongetwijfeld, van blijdschap, gedaan. Elk ledig uur zag men hem met zijn boek in de handen, en hij maakte goede vorderingen, tot groote vreugde van zijn leermeester, maar ook tot groot verdriet van baas NICHOLS, die hem daarvoor al dikwijls had beknord. Maar wat hielp al dat knorren? „Het zit er nu eenmaal in” — had zijne moeder menigmaal tot zijn vader gezegd — en zoo was het ook. Reeds vroeg had hij een onbedwingbaren lust tot lezen en leeren getoond. Kon hij een boek machtig worden, dan legde hij het niet uit de handen, vóór hij het geheel gelezen en ook, zooveel mogelijk, had verstaan. Overigens had hij niet bijzonder veel onderwijs genoten. Op het dorp Paulerspury in Engeland, waar hij den 17^{den} Aug. 1761 geboren was, bestond alleen gelegenheid om het lezen, schrijven en rekenen te leeren, en zijn vader EDMUND CAREY was maar een eenvoudige wever, die met zijn handwerk niet genoeg verdiende, om zijn zoon eene betere opvoeding te geven. Op veertienjarigen leeftijd moest hij reeds zijn eigen brood gaan verdienen. Hij werd door zijne ouders als knecht verhuurd bij een boer, hetgeen hem aanvankelijk zeer wel beviel; maar al spoedig bleek het dat zijn gestel tegen dat zware werk in de open lucht niet was bestand, zoodat hij, na eene ernstige ongesteldheid, die er het gevolg van was, wel moest uitzien naar eene andere plaats. Die andere plaats was bij den schoenmaker NICHOLS te Hackleton, eenige uren van Paulerspury, waar WILLIAM zijne vrije uren doorbracht met het leeren van de Grieksche taal, en waar hij ook, ondanks al de bedreigingen van weggezonden te worden, tot den dood van zijn meester bleef.

Behalve van zijne boeken, hield WILLIAM ook veel van de kerk. Hij was uiterlijk een zeer godsdienstige jongen, en niet weinig trotsch bij de gedachte, dat hij zoo goed oppaste en er zoo weinig op hem viel aan te merken. Of hij evenwel

het ééne noodige bezat, was niet zeer duidelijk; misschien had hij er zich nog nooit ernstig over bekommerd. Toen hij althans in zijne nieuwe betrekking in kennis kwam met een anderen knecht, bij wien de godsdienst eene zaak des harten was geworden en die met WILLIAM veel over de noodzakelijkheid der bekeering sprak, begon hij er soms ook zelf aan te twijfelen of het wel zoo goed met hem stond als hij meende. Wat zou het zijn, als hij zich eens bedroog! In geheimen angst over zijn toestand, ging hij nu de vergaderingen der vromen bezoeken; wijd in den omtrek liep hij de predikers na, van wie hij verwachten kon, dat zij hem de waarheid zouden zeggen; hij begon ernstiger de Heilige Schrift en andere boeken te onderzoeken, maar niets stelde hem gerust; allen dreven hem in de engte; alles begon hem toe te roepen: het is niet wel met u! Van lieverlede opende de Heere zijne oogen, zoodat hij leerde inzien dat al zijne deugd en braafheid voor God niets beteekende, ja dat hij verloren zou gaan, als hij niets anders had. Zijn hart was soms als verscheurd door den inwendigen strijd, dien hij had te strijden. Ééne vraag hield hem dag en nacht bezig: hoe zijne ziel gered zou worden, en hij legde deze vraag in vurige gebeden zóólang voor den Heere neder, totdat hij eindelijk, aangemoedigd door het lezen van een boek, getiteld: „Gids voor de reizigers naar Sion,” zich geheel en onvoorwaardelijk aan Jezus overgaf en vrede voor zijn hart vond in het geloof, dat Christus Jezus in de wereld was gekomen om ook zijn Heiland en Zaligmaker te zijn.

Groot was de verandering, die daardoor in zijn hart en leven plaats greep. Wat hij voor zichzelve verkregen had, daarvan wilde hij nu ook aan anderen mededeelen. Hij kwam in de avond-bijeenkomsten, niet meer alleen om er te luisteren, maar om nu ook zelf te getuigen van de liefde van Christus, die zijn hart brandend had gemaakt, en hij deed

dit met zulk een gloed en kracht van overtuiging, dat allen zich over hem verwonderden.

Wat was het heerlijk, tot anderen te mogen spreken van die alles overklimmende en alles vergevende liefde van God in Jezus Christus! Wat waren in WILLIAMS oog die predikers te benijden, die er hun gansche leven aan konden wijden, en altijd mochten bezig zijn in de dingen van het Koninkrijk Gods! Maar hij mocht dat niet; hij moest schoenmaken, en ach, dat schoenmaken — het scheen dat hij er hoe langer hoe ongeschikter voor werd.

Het werd nog niet beter, toen hij in het huwelijk was getreden en zelf eene zaak had opgezet. Menige zucht kwam over zijne lippen, want de weg, waarover hij geleid werd, was zoo moeilijk. Hij kreeg kinderen, maar had er nauwelijks brood voor. Het werk wilde niet vlotten. Zijne vrouw werd somtijds bitter ontevreden. Een aanvallig meisje van twee jaar werd hun door den dood ontnomen. Toen werd hij zelf ziek en bleef anderhalf jaar sukkelend. Het was alsof er aan den donkeren nacht der beproeving geen einde zou komen; maar te midden van zijne armoede, verdrukking en lijden, bleef WILLIAM CAREY, ook al maakte de vloed der ellende, die tot zijne lippen steeg, hem soms tot stikkens benauwd, toch altoos vasthouden aan zijnen God, in onwankelbaar vertrouwen, dat de Heere thans bijzondere redenen had om alzoo met hem te handelen, maar om eens toch betere tijden voor hem te doen aanbreken.

Daar CAREY weinig te doen had in zijn schoenwinkel en gaarne elke gelegenheid aangreep om er nog iets bij te verdienen, opende hij eene school, om kinderen onderwijs te geven in het lezen en schrijven, hetgeen in zijn dorp geene overbodige zaak was. Het liefst evenwel was hij in de godsdienstige bijeenkomsten. Al had hij, wegens zijne armoede, geene voegzame kleeding, dit hield hem nooit terug; werd

hij niet bijzonder verhinderd, dan vond men zijne plaats nimmer ledig en zijn spreken en bidden, en heel de leiding die hij aan de vergaderingen gaf, was zoo aangenaam en opwekkend, dat men gaarne zijne povere kleeding vergat. Het gerucht van zijne bijzondere gaven drong al zeer spoedig tot andere dorpen in den omtrek door. Dit was oorzaak dat er langzamerhand eene groote wending kwam in den loop van zijn leven. Eens op een avond, toen CAREY van eene vergadering weder was thuis gekomen en in de flauw verlichte kamer, waar de armoede hare sporen op al het huisraad had afgedrukt, met den geopenden Bijbel voor zich zat, terwijl zijne vrouw bezig was met het verstellen van de kousen der kleinen, werd er aan zijne deur geklopt en traden drie onbekende mannen binnen. Na de gebruikelijke groeten gewisseld te hebben, vroeg de heer CHATER, één van deze drie: „Zijt gij CAREY, de schoenmaker?” „Ja mijnheer, ik ben WILLIAM CAREY,” was het antwoord. „Wel — hernam de heer CHATER — wij zijn met ons drieën van Barton gekomen om u een vriendelijk, maar zeer dringend verzoek te doen. Wij hebben namelijk gehoord, dat gij somtijds voorgaat in de godsdienstige vergaderingen, die hier in het dorp gehouden worden, en dat de Heere u daartoe bijzondere gaven verleend heeft. Is dat zoo?” — „Wat het eerste betreft, ja — zeide CAREY — maar wat het tweede aangaat, dat weet ik niet. Ik ga wel somtijds voor in onze bijeenkomsten, maar ach” — „Sta mij toe, dat ik even voortga. Wij zijn te Barton reeds lang begeerig Gods Woord te hooren. Maar niemand komt tot ons; de kerk is ledig, en als wij niet onderwezen worden in de dingen der eeuwigheid, waar moet het dan met ons en met onze kinderen heen! Wij hebben daarom besloten ons tot u te wenden en u de vraag ernstig aan het harte te leggen: Zoudt gij u de moeite niet willen getroosten, CAREY, om ook ons de woorden des levens te verkondigen?”

„Maar mijnheer CHATER — zeide CAREY — ik ben slechts een arme schoenmaker; ik ben geen prediker. Neen, neen, hoe gaarne ik ook zou willen, dat in uw dorp Gods Woord zuiver gepredikt werd, gij moet dit van mij niet verwachten; ik ben er niet toe bekwaam.” — „Niet toe bekwaam? Maar beste vriend, staat het dan aan onszelf te beoordeelen of wij bekwaamheid bezitten om te arbeiden in Gods Koninkrijk? Zoudt gij dan de gave, welke de Heere u geschonken heeft, willen verzuimen, en intusschen ons tevergeefs laten hongeren naar spijsze voor onze zielen? En als gij het hier kunt doen, waarom zoudt gij het ook niet bij ons kunnen?” — Zoo spraken ze nog eenigen tijd met elkander voort. Hoe meer bedenkingen CAREY maakte, hoe sterker de mannen van Barton er op aandrongen, dat hij komen zou, en het einde was, dat CAREY hun verzoek niet meer durfde weigeren en beloofde er aan te zullen voldoen. Eivol was de kerk, toen CAREY voor de eerste maal te Barton zou spreken. De een kwam om te spotten met den fijnen schoenmaker; een ander wilde dien verwaanden man wel eens zien, die dacht dat hij ook al dominé kon wezen; een derde kwam omdat alle anderen er kwamen, en een vierde kwam uit belangstelling, met het gebed in het hart, dat de Heere zijnen dienstknecht toch niet mocht beschamen. En dat gebed bleef niet onverhoord. Wel zag men aan zijne kleeding, handen, aangezicht, kortom aan alles, dat CAREY geen man was, die zijn leven lang gestudeerd had, maar de stilte, die er gedurende de godsdienstoefening heerschte was voldoende bewijs, dat zijn eenvoudig getuigenis van de heerlijke genade Gods in Jezus Christus, uitgesproken in de kracht der bezielde overtuiging, alle vooroordeelen had doen wegvallen en hem eene plaats had doen winnen in het hart van menigeen, die, weinige uren tevoren, hem nog had bespot.

Zoo werd CAREY, door de wonderlijke leiding des Heeren,

steeds meer voorbereid tot de grootsche taak, welke voor hem was weggelegd. Des daags was hij schoenmaker, des avonds was hij prediker. Ook in zijne geboorteplaats wenschte men hem te hooren en, al klopte het hart hem wat snel, omdat hij niet alleen zijne vrienden en kennissen, maar ook zijn vader en zijne moeder onder het gehoor zag, hij weigerde toch niet — en de Heere gaf zulk een zegen op zijne prediking en bevestigde hem zóó zichtbaar in dit werk, dat ten laatste aan het verlangen van velen wel moest worden voldaan, dat CAREY tot het werk der H. Bediening zou worden afgezonderd. Twee jaren moesten nog verloopen, eer hij in het ambt zou worden bevestigd. Eindelijk kwam de dag. Het was de 1ste Augustus van het jaar 1787. Bevend zat de bijna zesentwintig-jarige man aan den voet van den kansel. Hij kon van blijdschap nauwelijks gelooven, dat thans de ure geslagen was, waarin zijn vurigste wensch, zoolang in stilte gekoesterd, in vervulling zou gaan. En toch — stond daar op den kansel niet reeds de leeraar, die van elders gekomen was om hem in het dienstwerk des Heeren te bevestigen? Zat daar niet zijne gemeente achter hem, vol verlangen om hem als haar leeraar te begroeten? Zie, daar klom, nadat het plechtig: „ja!” door de kerk had weerklonken, de leeraar den kansel af; hij legde zijne handen op CAREY's hoofd; smeekte vurig dat de Heere den arbeid van dezen Zijnen dienaar wilde zegenen tot bekeering van vele zondaars en tot versterking van Zijn volk in het allerheiligst geloof, en toen deze plechtigheid was afgelopen, toen was zijn hart als weggesmolten in ootmoedige dankbaarheid aan zijnen God, die hem zoo ongedacht, maar toch zoo kennelijk, tot dit groote werk geroepen had.

Men kon niet zeggen, dat CAREY om tijdelijk voordeel de bediening des Woords had gezocht. Zijn gansche inkomen bedroeg slechts 180 gulden per jaar. Daar hij onmogelijk

hiervan leven kon, moest hij wel het ontbrekende op andere wijze trachten aan te vullen en hij ging weer schoolhouden. Maar toen dit op den duur niet ging — want zelf verhaalt hij: „toen ik de school nam, namen de jongens mij” — schaamde hij zich niet, zijn vorig handwerk weder op te vatten en zelfs knecht te worden bij een schoenmaker te Northampton, waar hij elken morgen heenging en vanwaar hij elken avond naar huis terugkeerde. Zoo was hij schoenmaker, schoolmeester en dominé, bijna tegelijk; maar de Heere had hem nog voor iets anders bestemd.

II.

Een groote sprong.

Tegen het einde der vorige eeuw leefde in Engeland de groote ontdekkingsreiziger Cook. Zijn naam zweefde op aller lippen. Hij had gereisd van pool tot pool; hij had vreemde landen ontdekt; had van die landen kaarten gemaakt en al zijne reizen waren beschreven in boeken, die weldra onder het volk waren verspreid en in lange winteravonden menig huisgezin vermaakten door hunne aantrekkelijke verhalen. Ook WILLIAM CAREY had ze gelezen. Maar terwijl de meesten met die boeken niets anders hadden gedaan dan hun kennis verrijken van vreemde landen en volken, en er zichzelve eene aangename afleiding door te bezorgen, had CAREY er nog iets anders mede gedaan. Hij had tusschen de regels in gelezen, dat die wilde menschen in de vreemde landen óók menschen waren van gelijke beweging als hij; dat zij, niet minder dan de beschaafde Europeanen, voor de eeuwigheid bestemd waren en dan ook, als zij, een Heiland noodig hadden, en hij vroeg zichzelve af: hoe worden zij met den weg der zaligheid bekend? Wie moet hun het Evangelie brengen, zonder welks licht de duisternis hunner onkunde niet verdreven kan worden? En zijn hart antwoordde daarop: dat moeten wij doen! — Dit was inderdaad eene eenigszins nieuwe

gedachte. Want wel waren er ook vroeger Zendingen geweest die hun leven hadden overgegeven om den Heere te dienen in de zending onder de heidenen en in den laatsten tijd nog waren sommigen uitgegaan, zooals BRAINERD naar N.-Amerika en SCHWARTZ naar Voor-Indië, maar uitgenomen de Moravische broederschap, had zich nog geen bepaald genootschap gevormd om met de zending onder de heidenen een doortastenden voortgang te maken. En dat toch moest geschieden. God was voornemens de poorten des Heidendoms voor het Evangelie te openen en Hij gaf het onzen armen schoenmaker in het hart, de groote zendingsgedachte te grijpen en bij duizenden voor hare noodzakelijkheid de oogen te openen. CAREY was er geheel van vervuld. Het achtervolgde hem in school en huis, onder zijn werk en op den preekstoel, als hij sprak en bad, steeds stond hem de heidenwereld voor den geest en was het hem als hoorde hij haar met heesche stemme vragen: Wanneer komt gij toch tot ons?

Doch zooals CAREY er over dacht, dacht er bijna niemand over. Kwam hij er mede bij zijne vrouw, dan werd zij bijna korzelig; kwam hij er mede bij de predikers, van wie hij anders verwachten mocht, dat zij ook den nood der heidenwereld gevoelden, dan werd hij uitgelachen. Men vond zijn denkbeeld bijna bespottelijk. Door dit alles liet hij zich evenwel niet uit het veld slaan. Om aanschouwelijk voor te stellen, hoe het met den godsdienstigen toestand der wereld gesteld was, maakte hij eene groote kaart en schilderde daarop met lichte kleur de landen waar het Evangelie wel, en met zwarte kleur de landen, waar het Evangelie niet bekend was. Hij liet geene gelegenheid voorbijgaan om zijn volle hart lucht te geven. In elke vergadering leidde hij het gesprek daarheen; in elk openbaar gebed bracht hij die zaak voor den Heere, maar het duurde lang, eer iemand van zijne medebroeders in de Bediening, in dit opzicht, aan zijne zijde

stond. Het was den meesten zelfs te veel er ernstig over na te denken. Maar CAREY dwong er hen ten laatste toe, want toen hij in 1786 op eene groote predikanten-vergadering uitgenoodigd werd eene vraag in het midden te leggen, die dan terstond besproken zou worden, waagde hij het de vraag te doen, of het bevel aan de apostelen, om het Evangelie te prediken aan alle creaturen, niet verplichtend was voor alle volgende dienaren des Woords. Nog spotte men met zijne denkbeelden; men noemde hem een ellendigen drijver, maar het zaad, dat CAREY had gestrooid, liet toch niet na te zijner tijd rijpe vrucht voort te brengen, al duurde het ook nog volle vijf jaren. Toen kwam er eindelijk uitzicht. Wederom op eene predikanten-vergadering in 1791, hield CAREY eene rede over de woorden van Jesaja 2 vers 3. In die rede ontwikkelde hij zijne zendingsgedachten opnieuw en riep zijne broeders toe: „Verwacht groote dingen van God en onderneem groote dingen voor God!” — met dat gevolg, dat men eenparig besloot op eene vergadering in het volgend jaar tot de oprichting van een Zendingsgenootschap over te gaan. Het volgend jaar kwam. Tot groote vreugde van CAREY werd met de zaak een begin van uitvoering gemaakt en voor dat doel de eerste collecte gehouden, die ongeveer f160 opbracht, welke som weldra tot f850 aangroeide. Het kwam nu nog maar aan op de plaats, waar men zou beginnen en op een geschikten man, dien men het eerst zou kunnen uitzenden. O, wat popelde het hart van CAREY, toen men eene oproeping deed! Hoe gaarne zou hij zichzelf daarvoor hebben aangeboden! Hij deed het evenwel niet, en een zekere heer THOMAS werd benoemd, doch toen deze verklaarde de benoeming niet te zullen aannemen, tenzij er iemand met hem mede zou gaan, toen waagde hij eindelijk den grooten sprong; hij zeide: „ik zal gaan!” en — hij ging.

III.

De liefde van Christus dringt mij.

„Lieve vrouw! — zeide CAREY, toen hij thuis kwam — raad eens wat ik nu gedaan heb.” „Ja — was het antwoord — dat kan ik al moeilijk raden. Naar den toon te oordeelen, waarop gij spreekt, moet het wel zeer gewichtig zijn; ik hoop toch niet, dat gij iets kwaads hebt gedaan?” — „O, neen, iets kwaads niet, althans dat geloof ik niet; ik heb niets anders gedaan, dan waartoe ik meende, dat de Heere mij riep.” Onder dit spreken legde zijne vrouw haar werk neder.

Brandend van nieuwsgierigheid, wat CAREY nu weer in 't hoofd mocht gekregen hebben, sprak zij: „Maar zeg mij dan toch, wat gij gedaan hebt; gij houdt mij zoo lang op, alsof gij er niet mede voor den dag durft komen.” Eigenlijk was dit ook wel zoo; het viel hem moeilijk zijn besluit aan zijne vrouw mede te deelen, want hij was volstrekt niet zeker, dat zij er evenzeer mede zou ingenomen zijn als hij. Maar het voor haar te verzwijgen ging natuurlijk nog veel minder en daarom gaf hij haar met kloppend hart ten antwoord: „Nu dan, ik zal het u zeggen. Gij weet, dat de heer THOMAS door het Bestuur van ons Zendingsgenootschap benoemd is om als Zendingeling naar Voor-Indië te gaan. Hij heeft die benoeming aangenomen op ééne voorwaarde; hij

wilde namelijk dat minstens één hem zou vergezellen." — „En nu zijt gij toch niet zoo dwaas geweest om u daarvoor aan te bieden?" vroeg zij in haastige spanning. — „Juist geraden, hernam CAREY. Ik ben heden naar de Vergadering van het Bestuur geweest. Ik werd inwendig gedrongen er heen te gaan, niet wetende wat ik er doen zou, want had ik het geweten, dan zou ik er zekerlijk vooraf met u over gesproken hebben. Maar toen ik er kwam en men mij de voorwaarde bekend maakte, welke de heer THOMAS had gesteld, toen kon ik niet langer zwijgen; wat mijn hart reeds zoo lang had begeerd, moest er nu uit — ik bood mij aan om als tweede Zendeling mede te gaan, en dat aanbod werd met blijdschap aanvaard." CAREY voelde een pak van zijn hart glijden toen het hooge woord er uit was, maar thans kwam de beurt aan zijne vrouw. Bleek van schrik had zij zijn besluit vernomen. Zij zag hem aan met oogen als had hij eene misdaad begaan, want de liefde, die hem had bewogen, zich volkomen aan den dienst des Heeren te wijden, was haar vreemd; althans in die mate. Een stroom van verwijtingen vloeide over hare lippen. Zij gaf geheel aan haar gevoel van weerzin toe; zij dreigde, vleide, bad, smeekte hem, dat hij toch dat besluit terugnemen zou; zij wees op de kinderen; zij wees op hun beider betrekkingen en verklaarde ten laatste op zeer stelligen toon, dat, indien hij bij zijn voornemen bleef, zij niet van zins was met hem te gaan, maar hem alleen zou laten trekken. Toen werd het hem een oogenblik bang om het hart; zóóveel tegenstand had hij niet verwacht. In diep gepeins zat hij langen tijd voorover gebogen; het was hem als stond hij op een tweesprong, waar hij eene keuze moest doen. Blijkbaar viel hem die keuze niet zeer gemakkelijk, maar, als werd het hem ten laatste op eens aan alle kanten licht, beurde hij het hoofd op en zeide: „Welnu, als het niet anders kan, dan zal ik

alleen gaan. Mijn geweten verbiedt mij ook maar één woord terug te nemen van hetgeen ik gezegd heb. Was het om tijdelijk voordeel, ik verzeker u, lieve vrouw, ik zou naar u luisteren; ik zou het pad der eenzaamheid niet willen gaan, maar de Heere roept mij thans, en de liefde tot Hem dringt mij om aan zijne roepstem gehoor te geven. Houd mij niet tegen, ik moet gaan, want die iets, of iemand liever heeft dan Mij — zegt Jezus — is Mijs niet waardig.”

Dit was de eerste moeilijkheid, welke CAREY ontmoette op den nieuwen weg, waarop hij zijn voet had gezet, in het vaste besluit tot geen prijs terug te gaan. Hij had evenwel buitengewone ondersteuning van zijnen God noodig om bij dat besluit te blijven. O wat bonsde zijn hart, als hij dacht aan het verlaten van zijne vrouw en kinderen, waartoe het straks komen moest om hen misschien nimmer weder te zien! En het scheen of alles samenspande om hem aan het wankelen te brengen. Toen zijne Gemeente hoorde, wat hij van plan was, weigerde zij hem te laten gaan.

Eene derde moeilijkheid werd hem in den weg gelegd doordat er geen schip was te vinden dat de nieuwe Zendingen naar Calcutta in Voor-Indië wilde overbrengen. Maar het langdurig oponthoud, dat door deze laatste hindernis veroorzaakt werd, had voor CAREY nog eene heerlijke uitkomst. Zijne vrouw had nu tijd om over hare weigering na te denken; om te overleggen, wat er van haar en van de kinderen worden moest; hoe smartelijk het voor haren man wezen moest, in dat vreemde land rond te zwerven zonder hare hulpe en bovenal, hoe zondig het zijn zou tegen den Heere, als zij, die geroepen was Zijnen dienstknecht te sterken, hem in het volbrengen van zijn roeping tegenhield. En de Heere bond haar dit alles zóó nauw op het hart en maakte haar zóó onrustig over hetgeen zij tot haren man gezegd had, dat zij eens, toen CAREY van een reisje naar

Londen, waar hij de noodige schikkingen voor zijn vertrek had moeten maken, thuis kwam, met een opgeruimd gelaat tot hem zeide: „Beste man, ik neem mijne woorden terug; ik ga met u mede, en de kinderen ook. O, wat ben ik blijde, dat mijn hart er toe geneigd is geworden; eerst zag ik niets dan bezwaren en omdat ik er niet over heen kon komen, werd ik boos, maar nu zijn alle bezwaren weg!” Dat er dien avond een hartelijk dankgebed uit CAREY’S woning tot den Heere opsteeg, behoeft niet te worden gezegd. De Heere had de eerste moeilijkheid uit den weg geruimd, en weldra nam Hij ook de tweede en de derde weg, zoodat nu in blijde stemming der ziel, de toebereidselen voor het vertrek konden worden gemaakt.

De 13de Juni 1793 was de dag, die voor de afvaart was bestemd. Kort te voren had in de kerk te Leycester de plechtige uitzending der Zendingen plaats. Eene groote schare was saamgevloeid; menig woord van bemoediging werd hun toe gesproken; menige traan van stille ontroering werd er vergoten. De heer TULLER, Secretaris van het Zendingsgenootschap, sprak het laatst. Hij riep hun toe: „Gaaf dan geliefde Broeders! aangevuurd door het uitzicht om Hindoe en Mohammedaan te doen knielen aan Jezus’ voet. Aan de oevers van den Ganges wachten u de velden, die wit zijn om te oogsten. Volbrengt uwe roeping trouw in de kracht des Heeren, dan zult gij ten laatsten dage, door onzen grooten Zaligmaker, aldus worden toegesproken: Komt, gezegenden mijns Vaders — dezen waren hongerig; gij hebt hen gevoed; dezen waren dorstig, gij hebt hun te drinken gegeven; dezen zaten in de gevangenis, gij hebt hen uitgeleid in heerlijke vrijheid — gaat in, in de vreugde uws Heeren!” — Toen het „Amen” over hunne hoofden was uitgesproken, en de Vergadering met een hartelijk „Vaarwel!” uiteenging,

gevoelden CAREY en THOMAS beiden, dat Engeland hun Vaderland niet meer was.

Den 13^{den} Juni stapten zij aan boord van het schip „de kroonprinses Maria.” Eene lange reis lag voor hen. Wat men tegenwoordig in drie weken kan doen, daar had men toen vijf maanden voor noodig, maar al duurde de reis lang en al werd het schip op de onstuimige baren zóó hevig geslingerd, dat het vaak scheen als zou de bodem der zee hun aller graf worden, CAREY bleef steeds vast in het vertrouwen dat de Heere hen beveiligen zou, en den 9^{den} November kwamen zij behouden in de haven van Calcutta aan. Wat er omging in hunne ziel, toen zij die groote stad met hare vele duizende inwoners voor zich zagen, verzonken in bijgeloof en zonde, zonder God en zonder hope — is niet licht te beschrijven. Grootsch was hun taak, die sterkte des satans aan te grijpen; vol verlangen hunkerde hun hart om het eerste woord des Evangelies te doen hooren, maar al spoedig bleek het, dat ook hier, gelijk bijna overal elders, met een zaaien onder tranen moest worden begonnen. Pas hadden zij in de stad een onderkomen gevonden, of zij werden gewaar dat de levensmiddelen in Calcutta zóó duur waren, dat zij er onmogelijk konden blijven. Zij gingen zich daarom op een dorp in de nabijheid, vestigen. Dit beviel echter ook niet, want nu konden zij niets uitrusten. Zij moesten dus wel weer optrekken en naar eene andere plaats uit zien. Maar waar zij ook kwamen, het was overal of te duur of geheel ongeschikt, zoodat zij eindelijk toch naar Calcutta terug moesten. Hier begon voor CAREY en zijn huisgezin een tijdperk van bitter lijden. In een ellendig tuin-huisje, even buiten de stad, moesten zij wonen en de armoede, die hen hier overviel, was grooter dan ooit te voren. Daarbij kwam, dat de verhouding tusschen CAREY en THOMAS in den eersten tijd soms veel te wenschen overliet. Deze laatste toch bezat wel

veel kennis, maar weinig gezond verstand en een opvliegend karakter, hetgeen oorzaak was dat CAREY bij zijne terugkomst te Calcutta aan de grenzen der moedeloosheid genaderd was. Had hij niet zulk eene vurige liefde gehad tot het werk, waartoe hij zich had aangegord, hij had het onmogelijk kunnen volhouden. Maar zijn ijver verzwakte niet; te midden van zijn lijden bleef zijn oog, vol vertrouwen, op den Heere, zoodat hij in zijn dagboek aantekende: „In dit vreemde land sta ik alleen; ik heb geen vriend, die mij met raad of hulp ter zijde staat; — mijne vrouw en twee mijner kinderen zijn ziek en ik heb geen middelen om hen te onderhouden. Maar ik wankel niet. Al mijne vrienden zijn slechts Één, maar Hij is algenoegzaam en kan al mijne tijdelijke en geestelijke behoeften vervullen. Alles is Gode bekend en Hij zal voor de Zending zorgen. Geloofd zij Zijn Naam! ik ben vol vrede; ik verheug mij het werk ondernomen te hebben en verlang zeer naar den tijd, dat ik de taal der Hindoe's ken en tot de arme menschen spreken kan van het ééne, dat hun boven alles noodig is.”

Hoe vol zijn hart dan ook mocht zijn van zorgen, CAREY liet er zich niet door vervoeren. Het werd hem meer en meer duidelijk, dat het grootste gewicht van de taak op zijne schouders zou gaan rusten en hij liet daarom geen tijd verloren gaan. Met den meesten ijver legde hij zich nu toe op de studie der taal, en met de hulp van zijn leermeester RAM Bosoo maakt hij daarin spoedig zoo snelle vorderingen, dat hij, nog geen jaar na zijne aankomst, reeds een half uur achtereen in de taal van Bengalen het Evangelie prediken kon. Ook zijn beproevingstijd nam nu weldra een einde, zelfs maakte zijn armoede plaats voor eene ruime mate van welstand. Door een samenloop van gunstige omstandigheden namelijk, was hem te Mudnabatty eene plaats als indigo-koopman, aangeboden, waarbij hem een ruim inkomen ver-

zekerd werd. Hij had dit met groote blijdschap aangenomen. Niet dat hij voornemens was zijne Zending onder de Hindoe's op te geven; had hij dit moeten doen, hij zou voorzeker de rijkste aanbiedingen van de hand hebben gewezen. Maar vooreerst liet hem zijn werk als indigo-koopman zoo veel tijd, dat hij zich voldoende aan zijne taak kon wijden; vervolgens werd hij daardoor van den drukkenden last der armoede ontheven, en eindelijk verschaftte hem die betrekking eene volkomen gelegenheid, om ongezocht met vele inlanders in aanraking te komen.

Bijna vijf jaren bleef hij te Mudnabbaty onafgebroken werkzaam. Over het geheel waren het jaren van rustigen arbeid, waarin hij veel kennis verzamelde, niet alleen uit zijne boeken, die hij steeds meer leerde liefhebben, maar ook van het land en de zeden, gewoonten en godsdienst zijner bewoners. Helaas, ook hier bleef hem de kastijding des Heeren niet gespaard. Een jaar was hij in zijne betrekking werkzaam, toen hij werd aangegrepen door de koorts. Het scheen een oogenblik als zou hier zijn leven reeds eindigen. In zijn dagboek schreef hij den 3^{den} Februari 1795: „Ik ben zeer krank. Dit is inderdaad het dal der schaduwen des doods. O, wat zou ik thans willen geven voor de hartelijke toespraak van een oprechten vriend, zooals ik in Engeland had; maar toch verheug ik mij, dat ik hier ben. God is hier en Hij kan uit alles redden.” Gelukkig richtte de Heere hem van het ziekbed weder op. Pas was hij genezen of zijn zoontje van 5 jaar, de kleine PETER, werd door dezelfde ziekte aangetast en binnen twee dagen had het reeds van zijne bedroefde ouders voor altoos afscheid genomen. Toen de beschikkingen voor de begrafenis gemaakt werden, was er niemand te vinden, die het lijkstijl wilde maken; dit moest CAREY zelf doen. Ook konden zij acht uren in den omtrek met moeite een paar mannen vinden, die het graf durfden graven en

het lijkje er heen wilden dragen; en dit was niet zonder reden, want zij, die door medelijden bewogen, het ten laatste toch deden, werden door den MUNDUL — het dorpshoofd — op strenge wijze gestraft.

Ondanks zulke moeilijke ondervindingen, bleef CAREY in het werk der Zending, steeds moedig aan het werk. Hij had nu ook eene school opgericht, hetgeen aanvankelijk vrij goed ging. Maar vooral de prediking des Zondags was het element zijner ziel. Dan stelde hij voor Mohammedanen en Hindoes de hooge voortreffelijkheid des Bijbels boven hunne godsdienstige boeken in het licht, en hij voelde zijn hart warm worden als hij tot hen sprak van de diepe ellende des zondaars, maar ook van de onuitsprekelijke genade Gods door Jezus Christus onzen Heere.

Zoo bleef CAREY werkzaam tot het jaar 1800, toen de Heere hem naar elders riep, om in gezelschap van andere Zendelingen het werk voort te zetten.

IV.

De zon door de wolken.

„Welkom! welkom! lieve broeder WARD, gij hier?” — „Ja broeder CAREY, dat ben ik zelf. De wegen des Heeren zijn wonderlijk, want dat hadden wij niet kunnen denken, toen wij in Engeland van elkander afscheid namen en ik nog boekdrukker was, dat ik de eerste zou zijn die u hier te Mudnabatty een bezoek zou brengen, niet waar?” — „Neen, waarlijk, dat konden wij toen niet denken, maar ik dank toch onzen God, dat gij er zijt. O broeder WARD, geef mij nog eens uwe hand, wat ben ik blijde, dat ik u zie!” — „Nu, dat gij niet blijde zoudt zijn, daarvoor was ik niet bevreesd, want ik ben een oud vriend van u en gij hebt mij immers ook verwacht? Weet gij nog wel, wat gij tot mij zeidet, toen wij voor het laatst samen in mijn winkel stonden?” — „O, dat weet ik zoo goed als dat ik terstond uw naam kende. Ik zeide toen: als God ons zegent, zullen wij een persoon noodig hebben, die voor ons de H. Schrift kan drukken en ik hoop, dat gij ons spoedig achterna zult komen. Maar kom, beste vriend, laat ons nu in huis gaan, dan kunnen mijne vrouw en kinderen u ook zien en dan kunt gij ons eens rustig vertellen, hoe gij toch hier gekomen zijt.” — Dit gesprek had in den morgen van den 1sten Dec.

1799 plaats op het voorplein van het Zendingshuis te Mudnabatty, toen WARD eensklaps op CAREY kwam toelooopen, zonder dat deze van zijne komst tevoren was onderricht. Deze ongedachte verrassing maakte CAREY inderdaad kinderlijk blijde en toen hij WARD naar zijne vrouw had gebracht, nam ook zij in de blijdschap van haar man zulk een deel, dat zij voor deze keer haar werk tot het allernoodzakelijkste beperkte, om ten volle van het gezelschap van hun vriend te kunnen genieten. Toen zij allen gezeten waren, begon WARD de reden van zijne komst mede te deelen. „Gij moet niet denken — zeide hij — dat ik de verre reis naar hier gemaakt zoude hebben, indien daarvoor niet eene gewichtige oorzaak bestond. Vooreerst moet ik u zeggen, dat ik geen drukker meer ben, maar Zendeling.” — „Zijt gij ook Zendeling geworden?” riep CAREY opgetogen uit. „Ja, ik ben dat nu ook geworden — hernam WARD. Langs verschillende wegen heb ik daaraan eerst trachten te ontkomen, maar ten laatste werd de Heere mij te sterk en ik moest mij overgeven tot het werk, dat door mij niet was begeerd, ofschoon ik het nu met blijdschap op mij heb genomen. Ik wachtte slechts op eene gunstige gelegenheid om mij te kunnen aanbieden, en toen het Zendingsgenootschap, na van uwen arbeid vernomen te hebben, tot de overtuiging kwam van de noodzakelijkheid, dat u hulp moest worden verleend, en daartoe eene oproeping deed, heb ik niet gearzeld mij daarvoor aan te bieden. Met nog drie andere vrienden: GRANT, BRUNSDEN en MARSHMAN werd ik aangenomen en saam werden wij daarna geordend en als Zendingen uitgezonden om u te helpen in uwen arbeid in Voor-Indië.” — „En waar zijn die drie anderen dan?” vroeg CAREY nieuwsgierig. „Dat zal ik u zeggen — zeide WARD. Gij weet dat de Denen reeds lang een Zendingspost hebben te Serampore, niet zeer ver van Calcutta. Daar nu Serampore niet alleen zelf een zeer

geschikt arbeidsveld is, maar ook zoo prachtig gelegen is, om van daar uit Calcutta en andere plaatsen te bereiken, heeft ons Bestuur geoordeeld, dat wij ons aldaar moesten nederzetten, gelijk wij ook reeds aanvankelijk hebben gedaan. En dat ik nu alleen de reis naar Mudnabatty heb gemaakt, is niet zoozeer om u een vriendschapsbezoek te brengen, maar is voornamelijk om u naar Serampore mede te nemen." — Dit laatste bericht inzonderheid werd door CAREY's echtgenoot met groote vreugde vernomen. Hij zelf werd er eerst weemoedig door gestemd, want hij gevoelde, dat hij reeds zeer aan het volk, waaronder hij thans leefde en werkte, gebonden was, maar toen hij er toch een paar dagen over had nagedacht, scheen het hem voor de Zending ook het meest voordeelig en zeide: „de wil des Heeren geschiede!" — Zoo gingen zij dan, na nog eenige dagen toeveens op reis, en den 10^{den} Januari 1800 kwamen CAREY; zijne vrouw, die onderweg ziek was geworden, en zijne vier kinderen, te Serampore aan, waar zij zeer hartelijk door de andere Zendingen werden ontvangen.

Er komt in het leven des menschen soms een oogenblik, waarin hij geplaast wordt voor eene keuze, die beslissen zal over heel zijne toekomstige loopbaan. Kiest hij den goeden weg, het kan, al naarmate hij gaven van God heeft ontvangen, van onberekenbaar nut zijn voor hemzelven en voor den kring, waarin hij zich beweegt; kiest hij den verkeerden weg, het kan evenzoo tot onberekenbare schade zijn. Zoo was het ook met CAREY. Toen te Mudnabatty de vraag hem werd voorgelegd, of hij aldaar wilde blijven of naar Serampore vertrekken, stond hij hij voor zulk eene keuze, en het besluit dat hij, onder de leiding des Heeren nam, bracht hem juist ter plaatse, waar hij zijn talent, dat anders waarschijnlijk verborgen zou zijn gebleven, ten volle ontwikkelen

en besteden kon. Hij was als geboren voor de taak, welke hem thans zou worden opgedragen. De andere Zendelingen voelden dit ook zoodra zij hem eenigszins nader hadden leeren kennen, en in het groote huis, dat zij in 't midden van de stad, voor ongeveer 9600 gulden hadden aangekocht en waar zij allen te zamen woonden, werd hij al spoedig, stilzwijgend, als de vader en leider der Zending erkend. Hij maakte het program op voor de wijze van leven en werken, die voortaan zou worden gevolgd; hij wees een ieder het werk aan dat hij verrichten moest, en met uitnemenden tact was hij er steeds op bedacht den ijver van allen aan te vuren, geen uur nutteloos te laten verloren gaan, en onder elkander de eenheid te bewaren en het leven der godsvrucht te bevorderen. Een zware slag trof hen, toen twee van de Zendelingen, GRANT en BRUNSDEN, niet lang na hunne aankomst door den dood werden weggenomen. Met rouw in het hart werden deze beide broeders door de anderen ten grave gedragen, maar hun ingaan in de ruste des Heeren vuurde den ijver en de liefde van CAREY en zijne medebroeders slechts des te meer aan. „Maakt voort — zoo vermaande CAREY hen dikwijls — ons leven is kort, maar het is niets, zoo het slechts vruchten draagt voor de eeuwigheid. Er moeten zielen worden gered. Het Evangelie moet worden verkondigd. Scholen moeten worden opgericht; de Bijbel moet worden vertaald. Volhardt dan in het verborgen, krachtig en geloovig gebed. Volhardt in den arbeid, ook al kost het de inspanning van al onze kracht, en let vooral op de voorbeelden van hen, die uitnemend geweest zijn in het werk des Heeren, als op BRAINERD bijvoorbeeld, in de wouden van Amerika, die geen geluk kende, als er geen heidenen tot Jezus werden bekeerd!” — Zulke woorden van CAREY lieten nooit na eene bemoedigende uitwerking te hebben. Daar gingen zij heen, die weinige mannen, als eens de discipelen van Jezus, in de

huizen en straten, in de heggen en wegen om de Hindoes te dwingen in te komen. Hun arbeid was vaak moeilijk en ontmoedigend; want scheen het soms al, dat een Hindoe begeerig was naar het heil dat in Jezus Christus gevonden wordt, ach, de schrik, dat hij, door zijn afgodsdienst te verlaten, van zijne vrienden en bekenden, ja zelfs van zijne naaste betrekkingen zou gevloekt en uitgeworpen worden, was alleen reeds genoeg om zijn mond gesloten te houden en geen woord te openbaren van hetgeen in zijn binnenste omging. Evenwel kon dit toch niet langer duren, dan God het gedoogde. Want als de Geest des Heeren eenmaal in de harten gaat werken en voor duisternis licht, voor onrust vrede, voor vreeze vrijmoedigheid geeft — waar is dan de sterke die dit werk kan keeren? Dan dreige de vader, dan verachte de moeder, dan vloekte de priester, maar dan zwijgt de mond niet meer van hetgeen de ziel vervult; hij kan het niet meer; hij gelooft, daarom moet hij spreken, en deze waarheid, reeds door de ondervinding van millioenen bij millioenen bevestigd, werd ook zoo heerlijk gezien in de geschiedenis der Zending te Serampore. — Dit blijkt uit de volgende gebeurtenis. Onder de Zendelingen treffen wij ook weder aan den heer THOMAS, die nu in veel betere verhouding stond tot CAREY dan vroeger, en met al zijne driftige voortvarendheid zijne roeping thans ijverig vervulde in den wijngaard des Heeren. Daar hij doctor was in de geneeskunde, bewees hij der Zending uitstekende diensten, want de menschen wilden gaarne van hem geholpen zijn. Eens kwam iemand tot hem, die zijn arm had ontwricht. Deze man was timmerman van beroep en heette KRISHNU PALL. De Zendingsdokter hielp hem terstond, maar toen zijn arm weder in het lid was, bleek het, dat hij veel minder met zijn arm te doen had dan met zijne arme ziel. Tot tranen bewogen riep hij uit: „o mijne heeren, ik ben een groot zondaar, een groot

zondaar ben ik! redt mij, redt mij toch!" — De Zendeling zeide natuurlijk, dat zij dit niet konden doen, maar wees hem op Jezus als den algenoegzamen Zaligmaker, en daar KRISHNU dicht bij het Zendingshuis woonde, bood hij aan hem geregeld onderwijs te geven, hetgeen na korten tijd de heerlijkste vruchten opleverde. Godlof! het licht der genade begon heerlijk door te breken. De godsdienstige beweging bleef niet tot KRISHNU beperkt; er kwam bij meerderen eene ritseling des levens in het doodsgebeente. Straks kwam ook FAKEER en GOKOOL, waarvan de eerste wel weer in het heidendom terugviel, daar hij om Jezus' wil niet alles verlaten wilde, maar de laatste toch stand hield, zelfs toen zijne vrouw hem verliet en tot hare familie terugkeerde, omdat zij de vrouw van een Christen niet wilde zijn. Het waren heerlijke, gezegende dagen voor de Zendelingen. Het huis van KRISHNU werd eene kerk, waar zij vol van de kracht des Geestes en met woorden, tintelend van mededoogen, de blijde Boodschap verkondigden, en waar zij, onder hunne hoorders ook gedurig meer vrouwen telden, die zij anders, wegens hare aangeboren schuchterheid voor Europeanen, zoo moeilijk konden bereiken. Maar gelijk te voorzien was — toen de Geest des Heeren krachtig doorwerkte tot overtuiging van zondaars, begon ook de geest des satans zijne helsche kracht te ontplooien.

Toen GOKOOL en KRISHNU met ROSOO zijne vrouw, en JOYMOONI zijne schoonzuster, op een avond in het Zendingshuis zaten om hunne belijdenis voor den H. Doop af te leggen, stonden wel twee duizend menschen voor de deur, die eene uiterst vijandige houding tegen deze eerste belijders aannamen. Zij vloekten de bekeerliugen in de ruwste bewoordingen; zij stelden alles in het werk om den Doop, zoo mogelijk, te verhinderen; zij sleepten hen den volgenden dag voor den rechter en brachten allerlei zware beschuldigingen tegen hen

in — maar daar de Deensche Gouverneur ook zelf het Evangelie genegen was, werd geen enkele van die beschuldigingen aangenomen en ondanks allen heftigen tegenstand werd de 28ste December, de laatste Zondag van dat jaar bepaald, als de dag waarop de eerste bediening van den H. Doop zou plaats hebben. — Helaas! een dag te voren trokken GOKOOL en de beide vrouwen zich terug; tegen de hitte van het vuur der beproeving bleek hun geloof nog niet bestand. Dit was eene zeer bittere teleurstelling. Maar al juichte de vijand ook over die tijdelijke triumpf, één was er toch, die in moedig geloof en in de volle sterkte der eerste liefde tot Christus, alle vijandschap trotseerde en voor de gansche wereld zich zijnen Heiland niet wilde schamen. Alleen ging hij naar de plaats, waar de plechtige vergadering, in de open lucht aan de zijde der rivier, zou gehouden worden. De Deensche Gouverneur had er voor gezorgd dat de vijanden geen stoornis konden aanbrengen, en eene groote schare woonde de vergadering bij, wier aanblik waarlijk indrukwekkend was.

Daar stond CAREY, als een held in den strijd, de beteekenis van den Doop toe te lichten voor een zeer aandachtig gehoor. In zijne nabijheid zat KRISHNU, de eerste vrucht van zijnen arbeid; de prooi, welke hij in de kracht zijns Gods aan satans klauw had onttrokken. Toen hij zijne rede geëindigd had stond KRISHNU op en zwoer ernstig zijne afgoden af. En toen CAREY in een hartelijk gebed zijne ziel voor den Heere had uitgestort in ootmoedige dankzegging voor de blijde ure, welke hij en zijne medebroeders in het werk der Zending, mochten beleven, en in vurige smeeking voor dezen eersteling, dat hij volharden mocht ten einde toe, en door eene groote schare Hindoes mocht worden gevolgd, — toen stond hij op, nam KRISHNU bij de hand en daalde met hem af in de rivier. Eene ademlooze stilte heerschte in de vergadering toen CAREY, met tranen van aandoening zijnen eer-

steling doopte in den Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes!

Gezegende dag voor het afgodisch Voor-Indië! Lang had de poort des heidendoms de mokerslagen van het Evangelie verduurd en weerstaan, maar eindelijk — de Heere wrocht mede! — eindelijk braken de Zendelingen er door heen; toen was er vreugde, in den hemel boven, en in het Zendingshuis beneden — maar gij, o goden van steen en klei, beeftet gij niet, toen in den naam van den éénigen, waarachtigen God, een van uwe aanbidders u afschudde, als het stof van zijn voet?

V.

De Bijbel in veertig talen.

Al had CAREY zich volstrekt niet van luiheid behoeven te beschuldigen, zoo hij niet meer had gedaan dan de leiding geven aan de zaak der Zending en zijn deel nemen aan de dagelijksche prediking van het Evangelie, toch stelde hij zich daarmede gansch niet tevreden. God had hem niet in één, maar in verscheidene opzichten een groot talent geschonken, en hij wenschte geene enkele gave ongebruikt te laten; met alles wilde hij woekeren voor de uitbreiding van het koninkrijk Gods, en met zijn eigen voorbeeld wilde hij logenstraffen de beschuldigingen, die vaak van de zijde des ongeloofs tegen de Zendelingen worden ingebracht, dat het hun maar te doen is, om in een vreemd land een lui en gemakkelijk leven te leiden, of als kleine potentaten over de bekeerlingen uit de heidenen te heerschen. Neen, dat CAREY zijne schoenmakerij had opgegeven, het was niet omdat het werken in het zweet van zijn aangezicht hem te veel was, maar omdat hij in de wieg was gelegd voor Zendeling en geleerde. Wij weten, dat hij reeds in zijne jeugd, uit loutere leergierigheid, de Grieksche taal ging bestudeeren. Dit was het voorspel van wat later volgen zou. Nog maar pas had hij zijn voet gezet op

het schip, dat hem van Engeland naar Calcutta overbracht, of hij haalde de boeken reeds uit zijn koffer en begon zich te oefenen in de taal van Bengalen. Want hij dacht: wat helpt het of ik als Zendeling heenga en ik ben niet in staat tot de menschen te spreken in de eigen taal, waarin zij geboren zijn? En ook het kunnen spreken met de menschen zonder tolk, was niet voldoende. Hij voelde, daar lag nog grooter roeping op zijne schouders. Zou de Zending zich op den duur in Voor-Indië kunnen staande houden en zou de vrucht der prediking niet ras weder verloren gaan, onder den bedwelmenden invloed van den afgodsdienst, dan moest aan de menschen de Bijbel worden in handen gegeven, geschreven in hunne eigene taal. En dit werk te volvoeren stond CAREY, van den beginne aan, als het heerlijkst doel zijns levens voor oogen. „O — zeide hij — mocht ik zoo lang leven tot ik dat werk zal hebben volbracht, en de vertalingen der H. Schrift in mijne handen hebben, dan zal ik, met Simeon, kunnen zeggen: Heere, laat nu uw dienstknecht henengaan in vrede!” — Al kostte het hem dan ook groote moeite om de verschillende talen der Indische volken machtig te worden — zijn verlangen groeide, naarmate de moeilijkheden meerder werden; al werd hij gedurig ontmoedigd, daar hij tot de ontdekking kwam dat de inboorlingen zijne vertaling niet begrepen, omdat zij voor liefde, achting, hoop, geloof en honderd andere zaken meer, geen woorden hadden — hij gaf den moed niet op, maar sterkte zich aan de belofte: „Hij die maait, ontvangt loon en vergadert vrucht ten eeuwigen leven” — en hij vergeleek zichzelven met David, en zeide: „ik vergader de bouwstoffen, waarvan na mij een ander het huis bouwen zal, maar ik vertrouw dat mijn werk niet ijdel zal zijn in den Heere.” — In een brief, dien hij in November 1796 naar Engeland schreef, zegt hij: „Ik zou voor al de schatten van Engeland mijn plaats als Zendeling

onder de heidenen niet willen ruilen. Veel blijft er te wenschen over, maar ik ben zeer in mijn element, want over vier maanden, denk ik, zal mijne vertaling van het Nieuwe Testament gereed zijn." Hij, die zoo spreekt, moet wel goede vorderingen maken. En dit bleek dan ook wel. Toen de eerste vertaling van het Nieuwe Testament in het Bengaalsch was verschenen, kreeg hij terstond zulk een naam, dat hij aan de Hoogeschool, tot opleiding van rechtsgeleerden, te Serampore, waaraan verscheidene geleerde mannen verbonden waren, als Professor in de Bengaalsche taal, benoemd werd. Ofschoon hij zichzelf deze hooge onderscheiding niet waardig achtte, toch liet hij het zich, op sterk aandringen, welgevallen; en dat hij met eere zijne plaats als Professor bekleedde, daarvoor mag als bewijs genoemd worden, dat hem later het onderwijs ook in nog andere talen werd opgedragen, waarvoor hij een jaarlijksch inkomen ontving van 18,000 gulden, waarvan hij slechts 500 gulden voor zich en zijn huisgezin behield en het overige geheel in de kas van de Zending stortte.

En bij al dat werk vergat CAREY zijne taak als Zendeling nooit. Hij werd geen kamer-geleerde die zich van de werkelijkheid van het leven afzonderde en zich in zijne studeerkamer opsloot. Prediken bleef zijn lust; de menschen in hunne huizen bezoeken, was zijne ontspanning; trots alle bestrijding, welke hij van de naam-christenen en Mohammedanen en van de ongeloovigen in Engeland soms zoo heftig te verduren had, zocht hij steeds naar nieuwe wegen om het Evangelie des Zaligmakers in al wijder kring bekend te maken, en werkte intusschen met onverdroten ijver voort aan zijne vertalingen van de Heilige Schrift. De drukpers, die hij reeds te Mudnabatty had aangekocht, kende geen rust; honderde en duizende exemplaren werden afgeleverd en onder de menschen verspreid, en toen CAREY eindelijk van het Zendingsveld werd

opgeroepen om rust te nemen bij zijnen God, was de Heilige Schrift in haar geheel of gedeeltelijk, vertaald in veertig talen of dialecten, waarvan in 1875 de geleerde Dr. WENGER zeide: „het gaat mijn begrip te boven, hoe CAREY dat alles heeft kunnen doen.”

VI.

Heidensche gruwelen.

Wij moeten nu nog een oogenblik stilstaan bij enkele onmenschelijke gewoonten die bij de Hindoe's in zwang waren, maar door de ernstige en aanhoudende pogingen van CAREY zijn afgeschaft. De eerste hervorming, welke hij hielp bewerken, was het verbod van kinderen te offeren op het groote jaarlijksche feest van den Ganges. Deze schrikkelijke gewoonte stond in verband met de plaats, waar zij voorviel. De gansche streek, waar de verschillende armen van de rivier de Ganges zich uitstorten in de zee, werd door de bewoners voor bijzonder heilig gehouden. Naar hunne meening hadden hunne goden eene bepaalde voorliefde voor deze streek, en zij achtten het niet meer dan billijk om aan hunne goden te toonen dat zij die toegenegenheid op hoogen prijs stelden, door hun op het jaarlijksche Ganges-feest offeranden te brengen van het liefste en kostbaarste, dat zij bezaten. En wat zouden ouders nog dierbaarder achten op aarde dan het kind dat vaders naam draagt en dat op moeders schoot is getroeteld? Maar hunne goden moesten zij toch boven alles liefhebben, niet waar? Voorzeker, maar ach, die goden waren zoo meedoogenloos wreed, want zij hadden geen hart! Zij waren niet tevreden als er geen kinderlijkjes dreven op de

golven der rivier, en als niet minstens éénmaal in het jaar vele vaders en moeders handenwringend aan den oever stonden, dicht bij de plek, waar hunne lievelingen onder de tanden der alligators werden vermaald. Hoor! daar is ginder een groot gejuich; wat beteekent dat? Het is, omdat morgen het Ganges-feest, of het Gunga Saugor, zooals de Hindoes het noemen, gevierd zal worden. En dan is er niemand die niet vroolijk is, ten minste niemand durft het anders te zeggen, want, als hij het anders zeide, wat moesten de goden wel van hem denken! Maar zou ook werkelijk ieder zoo vroolijk zijn van harte? Zie, dáár, in dat kleine huisje, daar zitten een vader en eene moeder bij een slapend kind. Wat ligt het daar rustig! wat speelt de trek der gezondheid dartzel op dat mollige gezichtje! Het weet nog van geen goden; het kent nog geen Ganges, maar — morgen! En morgen is al zoo dicht bij; de uren vliegen zoo snel; 't is al laat — 't is al nacht — en morgen als de zon is opgegaan..... Met starren blik hebben de ouders een tijdlang hun lieveling aangezien; zij hadden beloofd, zij zouden zich goedhouden, maar, 't is wel wat veel gevergd van eene moeder, zonder tranen in de oogen zich klaar te maken om met eigen hand haar kind, haar eigen kind, in de rivier te verdrinken..... kan zij het helpen, dat zij den volgenden morgen veel ouder schijnt, dan zij in werkelijkheid is? Daar komt zij aan; zij heeft een vrachtje onder haar schoot; de menschen wijken voor haar ter zijde; zij schreit niet — wat zouden de goden er van zeggen! Hare wilde oogen zoeken slechts eene geschikte plaats; eindelijk staat ze stil; sluit hare oogen..... een plof!..... een gil!..... de moeder heeft hare offerande volbracht.

Onder de menigte toeschouwers stond daar ook onze Zending CAREY. Hij had gepoogd die vrouw aan te spreken en haar terug te houden, maar zij had gedaan, als hoorde zij

hem niet. Toen had hij in zijn hart de plechtige belofte gedaan, dat hij niet rusten zou, voordat aan dezen gruwel des heidendoms een einde was gemaakt. En hij was gegaan naar mannen van invloed en naam; hij had gehoor verzocht bij Lord WELLESLEY, die als Gouverneur-Generaal slechts te gebieden had, om er een einde aan te maken; hij had er een boek over geschreven, waarin hij deze onmenselijke gewoonte in de snijgendste bewoordingen gehekeld had — en zie, toen het volgende feest gevierd werd, toen stonden daar de soldaten aan den oever geschaard, om tot elke moeder, die weer met zulk een kostbaar offer komen mocht, te zeggen: „gij moogt uw kind behouden, want wat uwe goden ook mogen eischen, onze Gouverneur wil niet dat gij zulk een offerande brengt." En menige moeder, die in rouwe gekomen was, ging in vreugde weder naar haar huis terug.

Eene andere heidensche gewoonte was al niet minder verschrikkelijk. Eens toen CAREY in gedachten verzonken, eene zeer lange wandeling deed langs de rivier, aan wier oever de stad Serampore lag, kwam hij bij een dorp, in welks nabijheid eene groote hoop volks zich verzameld had. Naderbij gekomen zag hij in hun midden een zeer hooge houtmijt, waarop het lijk van een man lag uitgestrekt. Dat lijk zou verbrand worden. Maar dit was alles niet. Toen CAREY aan de omstanders nadere bijzonderheden vroeg, werd hem medegedeeld, dat de weduwe van den overledene, naar de gewoonte des lands mede verbrand zou worden, en zij wezen hem, waar die vrouw stond. Eene koude rilling voer door zijne leden. Terstond ging hij naar die arme vrouw toe en vroeg haar of zij dat ging doen uit eigen beweging of door anderen er toe gedwongen. Haar antwoord was, dat zij hierin volkomen haar eigen wil volgde, en anderen voegden er op norschen toon aan toe, dat dit van haar eene daad van groote heiligheid

was, waarvan niemand haar terug mocht houden, en dat, als hij het niet wilde zien, hij dan maar moest heengaan. CAREY voelde dat zijn bloed begon te koken. „Ik ga niet weg — riep hij met luide stem — ik wil zien wat hier gebeurt, en zoo gij niet naar mij luistert, dan zal ik u verklagen voor den troon van den rechtvaardigen God, die van den zelfmoord een gruwel heeft.” Hij vermaande voorts die vrouw, dat zij toch van haar voornemen zou afzien; hij beloofde, dat haar geen kwaad zou overkomen; hij sprak van het oordeel, dat na het sterven haar wachtte — maar of hij bad of dreigde — 't was alles tevergeefs! Kalm beklom zij de houtmijt, na door haren naasten bloedverwant zesmaal er om heen te zijn geleid. Zij strooide suikergoed onder de menschen, die het als heilige dingen opraapten. Toen danste zij eenige malen in het rond, als om te doen zien, dat zij volstrekt den dood niet vreesde; legde zich daarna op het lichaam van haren man, en als zij het teeken gegeven had, werd zij stevig vastgebonden zoodat zij zich niet verroeren kon, en onder een verschrikkelijk geschreeuw van alle aanwezigen werd de houtmijt in brand gestoken.

CAREY beefde over al zijne leden van hetgeen hij gezien had. Waren de menschen dan zóó diep gezonken, dat zij niet eens besef hadden van de ontzettende gruwelijkheid van zulk eene daad? — „O mijn God — zoo bad hij — geef mij kracht en wijsheid, opdat ik ook dit helsche wapen den satan mag ontnemen!” — En bij zijn gebed voegde hij terstond ook het werk. Hij schreef naar Engeland, wat hij gezien had, om de mannen van invloed op te wekken, dat zij hem met hunne hulp zouden terzijde staan. Hij spoorde alle dergelijke gevallen op, die rondom Calcutta voorvielen en kwam tot de schrikkelijke ontdekking, dat jaarlijks meer dan vierhonderd vrouwen alzoo den brandstapel beklommen. Had hij nu Lord WELLESLEY nog maar kunnen spreken, die ook aan den kin-

dermoord op de Ganges-feesten een einde had gemaakt, ongetwijfeld zou het ook met dezen weduwenmoord spoedig gedaan zijn geweest. Maar helaas, deze was weggegaan, en had zijne plaats overgedragen aan een ander, bij wien CAREY steeds aanklopte als aan doovemans-deur. Vier-en-twintig jaren moesten nog verlopen eer zijn klagen verhoord werd; toen kwam weer een andere Gouverneur-Generaal, die terstond na zijn optreden eene proclamatie uitvaardigde, door CAREY, met trilling van blijdschap in zijn edel gemoed, in het Bengaalsch vertaald, en waarbij het verbranden der weduwen met de lijken van hare echtgenooten, voor eens en voor altoos, verboden werd. Toen men de proclamatie, die in de Engelsche taal was opgesteld aan CAREY overreikte, met het verzoek, ze zoo spoedig mogelijk te vertalen, kon hij zijne ooren nauwelijks gelooven. O, hij had zoolang naar deze ure verlangd en er zoo lang om gebeden! Al was het Zaterdag, waarop hij juist bezig was zich voor den Zondag voor te bereiden, zonder zich te bedenken schoof hij zijne boeken terzijde, werkte vlijtig den ganschen nacht door en toen de Zondag aanbrak was de vertaling gereed. Wie zou willen gelooven, dat het hem ten kwade zal zijn geduid, dat hij voor ditmaal onvoorbereid prediken moest?

Zoo was dan ook aan dezen gruwel der heidenen een einde gekomen en CAREY mocht de zalige overtuiging in zich om dragen, dat hij daartoe het middel was geweest. En welke hervorming geschiedde er in die jaren in een groot gedeelte van Voor-Indië waar CAREY de hand niet in had? Wat was er te verbeteren, dat hij niet aangreep? Het was als nam zijn ijver met de jaren steeds toe. Kerken werden in verschillende plaatsen gebouwd; scholen werden er met tientallen opgericht; havelooze kinderen werden kosteloos verzorgd; de melaatschen, vroeger steeds op de onbarmhartigste wijze behandeld, werden in een gesticht van barmhartigheid opge-

nomen; aan de kranken naar het lichaam werden geneesmiddelen verstrekt; aan de geestelijk kranken het onfeilbare medicijn geboden, en hij, die zich als Zendeling, taalkundige en niet minder als natuurkundige een grooten naam had verworven onder de menschen, hij droeg voorzeker ook een schoonen naam onder de Engelen Gods in den hemel, want al dat werk verrichtte hij niet om eere te hebben voor zichzelf, maar om een gloriekroon te vlechten voor zijn dierbaren Heiland, en de komst te bevorderen van Zijn Rijk op aarde.

VII.

Niet Dr. Carey, maar Jezus.

Veertig jaren was CAREY voor het werk der Zending gespaard; toen spoedde zijn levenszon zich snel ter kimme. Hij had bijna allen overleefd, die met hem dat werk hadden aangevat. Maar toen de meesten zijner vrienden in Engeland en van zijn mede-Zendelingen, wier getal nog een paar malen was versterkt, reeds waren opgeroepen van hun post, stond hij daar nog als een oude, fiere eik, door de stormen des tijds wel beschadigd, maar niet omvergeworpen. Ja wel beschadigd! In het lange tijdperk, dat hij in Voor-Indië doorbracht, was hij niet alleen vaak zelf aan den oever des doods gevoerd, maar hij had gestaan aan verscheidene sterfbedden, waar het scheiden hem onuitsprekelijk zwaar was gevallen en zijn hart met diepen rouw had vervuld. Hij had zijne eerste vrouw zien heengaan en, na eenige jaren zeer gelukkig hertrouwd te zijn, had hij ook zijne tweede vrouw ter laatste rustplaats moeten geleiden. Kinderen waren hem voorgegaan; Zendelingen hadden hem met stervende lippen een „tot weerziens!“ toegefluisterd — maar ten laatste kwam de bode des doods ook tot hem. Zachtkens kwam hij nader, en hij vond CAREY werkzaam zoolang de levensdag voor hem duurde. Toen zijne vrienden met het oog op zijn ouderdom en zijn

veelzijdigen arbeid er op aandrongen, dat hij het werk zou neerleggen, of althans verminderen, wees hij dit met beslistheid van de hand. Hij wilde niet eer rust nemen, vóór zijn God hem tot de ruste riep. Zelfs toen hij het bed moest houden bleef hij zich nog onledig houden met het bewerken van eene nieuwe vertaling der H. Schrift. In deze dagen schreef hij aan zijne zuster: „Dat ik nog in staat ben u te schrijven, is mij geheel onverwacht en naar ik geloof, iedereen, maar het schijnt de wil van God te zijn dat ik nog wat blijven zal. Hoe lang dat zal zijn, laat ik geheel aan Hem over, en ik kan alleen zeggen, dat ik al de dagen van mijn overig leven geduldig wil wachten tot ik de stem des Heeren vernem. Ik was twee maanden geleden zóó zwak, dat ik nauwelijks kon spreken, maar het scheen mij toe dat het sterfen niets anders zal zijn dan het gaan uit de eene kamer in de andere. Ik ben bereid te vertrekken, maar het wanneer, laat ik aan God over.”

In zijne laatste dagen kwamen hem vele vrienden bezoeken. Rijken en armen stonden beurtelings aan zijne sponde. Een diepe verslagenheid heerschte onder hen, toen men bemerkte dat het einde niet verre meer kon zijn. Het laatste gesprek, dat hij nog geregeld kon voeren, was met den heer DUFF, een jongen Schotschen Zendeling. DUFF had hem meermalen aangesproken als Doctor CAREY. Toen hij, na op zijne knieën voor het bed, met CAREY gebeden te hebben, de kamer uitging, was het hem, alsof met zwakke stem zijn naam werd genoemd. DUFF keerde terug en vroeg of hij nog iets verlangde. Ja — antwoordde CAREY — mijnheer DUFF, gij hebt telkens gesproken van Dr. CAREY, Dr. CAREY, maar als ik ben heengegaan, spreek dan niet meer van Dr. CAREY, maar van CAREY's Zaligmaker.” DUFF ging heen, en vergat deze woorden nooit. Na dit gesprek werd CAREY op eens merklijk minder, maar hij was zeer rustig; geen schaduw

van angst verdonkerde zijn aangezicht, want hij wist dat hij het eigendom was van Jezus Christus en dit was in het dal des doods zijn onwankelbare troost. Den 9^{den} Juni 1834, in het 73ste jaar zijns levens, ging hij zacht en kalm heen om uit de hand van zijnen Heiland, dien hij met zooveel liefde had gediend, de kroon der eere te ontvangen, welke Hij aan Zijne trouwe dienstknechten heeft toegezegd.

Vele tranen werden op zijn graf vergoten als de welsprekende tolken van de diepe vereering en de hartelijke liefde, welke men den overledene had toegedragen. Edellieden waren er trotsch op, dat zij in zijne vriendschap hadden gedeeld; de nieuwsbladen waren vol van uitbundigen lof voor zijn onbegrijpelijk rijken arbeid; alle Zendingsvereenigingen legden een heerlijk getuigenis af van de groote genade Gods, die in hem was verheerlijkt geworden — en wat hemzelf betrof — o, had hij op al die lofspraken kunnen antwoorden, het zou geen ander woord geweest zijn dan dat van den grooten Apostel Paulus: „Ik verblijde mij, dat God mij de groote genade geschonken heeft om onder de heidenen te mogen verkondigen, den onnaspeurlijken rijkdom van Christus! Dat is mijne grootste belooning en mijne hoogste eere tevens.”
